

NAKÖPIIRISSÄ — I SYNFALETET

ECOLE NATIONALE D'ADMINISTRATION — RANSKAN VIRKAMIESTEN 20-VUOTIAS KORKEAKOULU

1. Ranskassa vallitsee sentralisoidun hallinnon järjestelmä. Jo ennen suurta vallankumousta 1789 sama ministeri hoiti melkein koko sisäasiain hallinnon; eri maakunnissa oli koko paikallishallinto yhden ainoan virkamiehen käsissä. Ministerien, tai oikeammin ministeriöiden, valta on Ranskassa edelleen huomattava, jos vertailukohteeksi otetaan esimerkiksi suomalais-ruotsalainen järjestelmä, jossa keskusvirastot, lääninhallitukset ja alimmalla asteella kunnat esittävät suurta osaa julkisessa hallinnossa.

Hallinnollinen lainkäyttö juontaa alkunsa Ranskasta. Siellä toimii vuonna 1799 perustettu »Conseil d'Etat». Muodollisesti lähes sata vuotta mutta tosiasiallisesti jo paljon pitemmän ajan se on harjoittanut hallitusvallasta täysin riippumatonta ylintä hallinnollista lainkäyttöä, johon yleisten tuomioistuinten puuttuminen katsotaan rangaistavaksi teoksi. Conseil d'Etat'n lainkäytön merkitys hallinto-oikeudellisen ajattelun kehitykselle koko maailmassa on erittäin merkittävä.

Kolmas erikoinen piirre Ranskan hallinnossa on valtion tilintarkastuksen tehokkuus ja tilintarkastusviranomaisten (»Inspection des Finances») nauttima arvonanto. Suomen tarkastusneuvostoa vastaava elin »Cour des Comptes» harjoittaa tärkeää tilioikeudellista lainkäyttöä.

Ranskan kolmannen ja neljännen tasavallan aikana, siis miltei yhdeksän vuosikymmentä, hallitusvallan käyttö oli erittäin epävakaata hallituskriisien toistuessa jatkuvasti. Tästä syystä virkamiesten vaikutus yleisten asioiden hoitoon on ollut suhteellisesti paljon suurempi Ranskassa kuin niissä maissa, joissa voimakkaat ja pitkäaikaiset hallitukset ovat pystyneet varsinaisesti johtamaan maan hallinnollisia oloja. Kuultiinpa Ranskassa aikaisemmin sanottavan, etteivät vallan todellisia haltijoita ole ministerit vaan korkeimmat virkamiehet.

Kenraali de *Gaullen* valtaantulo vuonna 1958 merkitsi huomattavaa muutosta tähän järjestelmään. Siitä lähtien Ranskassa on ollut vahva hallitusvalta. Mutta de *Gaullen* ministerit eivät olekaan varsinaisia poliitikkoja, kuten kolmannen ja neljännen tasavallan hallitusten jäsenet. Viidennen tasavallan ministerit ovat ensi kädessä virkamiehiä ja siinä suhteessa erittäin päteviä.

Ranskaa voidaan siis pitää arvovaltaisten valtionvirkamiesten maana. Miten sen virkamiehet ovat pystyneet luomaan itselleen arvovallan? Mistä johtuu, että heidän ammattitaitonsa on niin korkea?

2. Ranskaa voidaan pitää myös erikoiskorkeakoulujen luvattuna maana. Vanhin näistä on vuonna 1794 perustettu »Ecole Normale Supérieure», oikeastaan oppikouluopettajien ammattikoulu, mutta todellisuudessa tulevien humanististen ja luonnontieteellisten aineiden tutkijain, filosofien ja kulttuuripersoonallisuuksien opinahjo. »Normaliens» ovat mm. *Louis Pasteur*, *Jules Romains* ja *Jean-Paul Sartre*. Ranskan nykyinen pääministeri *Georges Pompidou*, joka on toiminut sekä pankkimiehenä että kirjallisuuden tutkijana, on niin ikään tämän korkeakoulun oppilaita.

Toinen »grande école» on »Ecole Polytechnique», joka — kuten edellisenkin — sijaitsee lähellä Pariisin Panthéonia. Polyteknillinen koulu oli alun perin tarkoitettu tulevia sotilasinsinöörejä varten, mutta nykyään se on korkeimman teknillisen opetuksen ja tutkimuksen keskus. Sen entiset oppilaat johtavat maan suurimpia teollisuuslaitoksia ja ovat julkisessa elämässä huomattavilla paikoilla. Tunnusomaista tälle korkeakoululle on sotilaallinen kuri: paraateissa käytetään univormua ja sapelia. »Polytechnicien»eistä mainittakoon matemaatikko *Henri Poincaré*, filosofi *Auguste Comte*, ensimmäisen maailmansodan marsalkat *Ferdinand Foch* ja *Joseph Joffre*, tasavallan presidentit *Sadi Carnot* ja *Albert Lebrun*. Tämän hetken kenraaleista on 52 »polytechnicien»ejä.

Erityisen kiinnostava on hallintoalan korkeakoulu, »Ecole Nationale d'Administration». Se perustettiin lokakuun 9 päivänä 1945 annetulla asetuksella kenraali de Gaullen toimiessa vielä sodanaikaisen hallituksen päämiehenä. Koulu on siis toiminut 20 vuotta. Muistelmissaan de Gaulle ilmaisee ilonsa siitä, että tämä korkeakoulu saatiin aikaan. Kenraali antaa neuvonantajalleen *Michel Debré*lle — myöhemmin viidennen tasavallan ensimmäinen pääministeri — kunnian korkeakoulun järjestysmuodon luomisesta.

Laadittaessa suunnitelmaa korkeakoulun toimintaa varten käytettiin esikuvana etupäässä »Ecole Polytechnique»iä sekä jäljempänä selostettavaa »Ecole Libre des Sciences Politiques»ia.

Ecole Nationale d'Administration (E.N.A.) on alallaan uranuurtaja koko maailmassa. Se on ollut huomion kohteena aina toimintansa alkamisesta lähtien. Ranskan monista korkeatasoisista oppilaitoksista E.N.A:ssa käy eniten ulkomaalaisia opetusalan asiantuntijoita tutustumassa korkeakoulun järjestysmuotoon ja toimintaan. Monessa maassa on yritetty jäljitellä E.N.A.'a saavuttamatta kuitenkaan toistaiseksi yhtä korkeatasoista tulosta.

3. Ennen kuin ryhdytään lähemmin tarkastelemaan Ecole Nationale d'Administration'ia, on syytä lyhyesti selvittää Ranskan yleistä opetusjärjes-

telmää, jotta ymmärrettäisiin erikoiskorkeakoulujen asema tässä yhteiskunnassa. Jo oppikouluissa koululaiset tottuvat kovaan henkiseen työhön. Vaikka ranskalaiset ylioppilaat ovat nuorempia kuin suomalaiset — ylioppilastutkinto suoritetaan yleensä 17—18 vuotiaana — heidän yleistasonsa on huomattavasti korkeampi. Tosin he eivät uhraa niin paljon tunteja kieliin kuin esimerkiksi Suomessa tehdään, sillä heillä ei ole siihen pakkoa. Äidinkielen opetus on sitä tehokkaampaa: ylioppilas pystyy yleensä sujuvasti ja asiallisesti esittämään ajatuksensa myös abstraktista asioista, mihin osaltaan vaikuttaa filosofian tärkeä sija lukujärjestyksessä. Heikommat ainekset karsitaan oppikoulun yläasteella, joten pääasiallisesti vain lahjakkaat pääsevät ylioppilaiksi.

Ylioppilailla on vapaa pääsy lainopillisiin tiedekuntiin. Niissä tapahtuu karsinta ensimmäisen lukuvuoden päätyttyä, jolloin vain vuosikurssin suorittaneille annetaan oikeus jatkaa opintojaan. Muiden täytyy käydä kurssi uudestaan, mikä heillä on oikeus tehdä kerran. Useimmat reputetuista, joiden lukumäärä on erittäin suuri hyväksytyihin verrattuna, jättävät kuitenkin opintonsa sikseen ja siirtyvät muille aloille.

Lainopillisten tiedekuntien kurssivaatimukset ovat yhdenmukaiset koko Ranskassa kuten myös opintojärjestys, joka on jaettu vuosikursseihin. Aikaisemmin Suomen lainopin (tai oikeustieteen) kandidaattia vastaava tutkinto »licence en droit» suoritettiin kolmessa vuodessa. Nyt opintoja on pidennetty niin, että ne kestävät neljä vuotta. On kuitenkin huomattava, ettei opiskelu ole puhtaasti juridista, vaan siihen sisältyy runsaasti talous- ja yhteiskuntaoppia. Ranskan yliopistoissa on näet säilytetty vanha järjestelmä, jonka mukaan yhteiskuntatieteelliset aineet kuuluvat lainopillisiin tiedekuntiin.

Yliopisto-opetus tapahtuu Ranskassa pääasiallisesti kateederiluentojen muodossa. Oppikirjat ovat kuitenkin erinomaisia, ja niissä otetaan lain kirjaimen ohella huomioon oikeuskäytäntö. »Licencié en droit»n ei kuitenkaan katsota saaneen yliopistossa koko tulevalle uralleen tarvitsemaansa koulutusta. Lainopillista tutkintoa pidetään vain perustutkintona, joka avaa mahdollisuudet jatko-opintoihin ja erikoistumiseen eri aloilla tapahtuvalla käytännöllisellä harjoittelulla. Lainopillisen tutkinnon välttämättömyyttä virkamiehille pidetään luonnollisena asiana. Juridinen peruskoulutus luo vankan pohjan hallinnolliselle toiminnalle. Ilman kykyä juridiseen ajatteluun ei katsota voitavan kehittää ja kasvattaa päteviä virkamiehiä.

Yleensä 21—22 vuotiaalla licencié'llä onkin aikaa vielä opiskella muutamia vuosia ennen siirtymistä vakinaiselle virkamiesuralle, jolla hän pysyy aina 70 vuoden ikään saakka.

4. Ahkerimmat lainopin ylioppilaat ovat yliopisto-opintojensa ohella ehtineet täydentää tietojansa yhteiskunnallisissa aineissa opiskelemalla valtiotieteellisessä korkeakoulussa. Pariisin yliopiston yhteydessä toimii vuonna 1870

perustettu »Institut d'Etudes Politiques». Aikaisemmin tämä korkeakoulu oli yksityisluonteinen ja käytti nimeä Ecole Libre des Sciences Politiques. Korkeakoulua kutsutaan edelleen nimellä »Sciences Po».

Tämän korkeakoulun opinnot jakaantuvat — jossain määrin samalla tavoin kuin Suomen kauppakorkeakouluissa — kolmelle eri vuodelle, joista ensimmäinen on luonteeltaan kurssimuotoinen ja kaikille yhteinen. Tämä »année préparatoire» ei kuitenkaan ole pakollinen kaikille, sillä muualla loppututkinnon suorittaneilla on oikeus ryhtyä heti erikoisopintoihin. Toinen ja kolmas vuosi omistetaan erikoisopinnoille neljällä eri linjalla: julkishallinnollisella (»service public»), taloustieteellisellä (»economique et financière»), yleisellä, lähinnä lehtimiehille tarkoitettulla, (»generale»), sekä diplomaateille soveltuvalla (»relations internationales») alalla.

Korkeakoulussa opiskelee myös niitä, jotka tyytyvät »Sciences Po» -tutkintoon, niiden joukossa huomattavasti ulkomaalaisia. Siellä annetaan korkeatasoista erikoisopetusta mm. hallinto-opissa, kunnallishallinnossa, hallinnollisessa lainkäytössä ja julkisessa finanssipolitiikassa. Opettajina toimivat etevät hallintovirkamiehet ja Conseil d'Etat'n jäsenet.

Vastaavia korkeakouluja on perustettu myös maakuntayliopistojen yhteyteen, mutta niiden taso ei tietenkään pysty kilpailemaan Institut d'Etudes Politiques'in kanssa.

5. Hallinnon korkeimmille portaille pyrkivällä nuorella juristilla on syytä hankkia kaikki saatavissa oleva juridinen ja yhteiskuntatieteellinen opetus, sillä Ecole Nationale d'Administrationin sisäänpääsyttutkinto on todellinen neulansilmä, jonka läpi aniharvat pääsevät. Suurin osa E.N.A.:n opiskelijoista onkin sellaisia, joilla on sekä lainopillinen tutkinto että Sciences Po'n diplomi.

E.N.A.:iin hyväksytyjen lukumäärä on yleensä noin kymmenen prosenttia pyrkijöistä. Mutta on huomattava, että jo pääseminen pyrkijäksi on erittäin vaikeaa, koska pyrkijöille järjestetään eri karsintoja. Kova karsinta on sitä paitsi omiaan pelottamaan heikompia edes yrittämästä E.N.A.:iin.

Todellisuudessa korkeakouluun pyrkivien on siis osallistuttava kahteen karsintatutkintoon: »épreuves d'admissibilité» ja »épreuves d'admission».

Joka vuosi järjestetään kahdet sisäänpääsyttutkinnot. Ensimmäiseen tutkintoon osallistuvat ne, korkeintaan 26—27 vuotiaat henkilöt, joilla on joko loppututkinto (tavallisesti »licence en droit») tai jotka ovat suorittamassa sitä, missä tapauksessa sen lisäksi vaaditaan harjoittelua hallintovirkamiehenä. Ei ole harvinaista, että E.N.A.:iin pyrkijöillä on jo toisessa »grande école»ssa suoritettu lopputkinto.

Toiseen sisäänpääsyttutkintoon osallistuvat enintään 30-vuotiaat henkilöt, joilla on vähintään 5 vuoden hallinnollinen kokemus ja jotka ovat osoittaneet eteviksi virkamiehiksi. Näiltä ei muodollisesti vaadita yliopistollisia opintoja eikä tutkintoja.

Käytännössä melkein kaikilla E.N.A:iin oppilaiksi hyväksytyillä on lainopillinen tutkinto. Muilla täytyy olla vastaavat tiedot, sillä sisäänpääsyttökinnon suorittaminen edellyttää huomattavia juridisia tietoja. E.N.A:n rekrytointiperiaatteet ovat siten ainakin paperilla erittäin demokraattisia, koska opiskelumahdollisuuksia tarjotaan myös sellaisille lahjakkaille nuorille, joilla ei ole ollut taloudellisia mahdollisuuksia suorittaa yliopistollisia opintoja. Korkeakoulu on avoinna myös naisille, joiden lukumäärä nousee noin 3 prosenttiin opiskelijamäärästä.

Korkeakouluun hyväksytyiltä opiskelijalta vaaditaan hyvien juridisten ja yhteiskunnallisten tietojen lisäksi ruumiillista kuntoa. Ehdokas saa pisteitä voimistelusta, juoksusta, kuulantönnöstä jne.

Joka vuosi määrätään erikseen virkamiesten tarpeen mukaan, montako opiskelijaa otetaan korkeakouluun. Vuonna 1963 hyväksyttiin opiskelijoiksi E.N.A:ssa yhteensä 93, joista 63 ensimmäisen ja 31 toisen sisäänpääsyttökinnon perusteella.

6. Koulun opinnot kestävät 28 kuukautta. Ensin opiskelija toimii 11 kuukauden ajan harjoittelijana maaseudulla, tavallisesti lääninhallituksessa, tai entisissä siirtomaissa. Tällöin hänen toivotaan saavan hallinnollista kokemusta, minkä lisäksi pyritään avartamaan hänen näköpiiriänsä käsittämään myös vieraita oloja. Opiskelija kirjoittaa tässä vaiheessa tutkielman jostakin yhteiskuntatieteellisestä aiheesta.

Seuraava vaihe, joka kestää 17 kuukautta, on pääasiallisesti omistettu varsinaiselle opiskelulle, mutta tänäkin aikana opiskelijain on harjoiteltava yksityisessä kaupallisessa tai teollisessa yrityksessä.

E.N.A:n opetus liittyy käytännölliseen hallintotoimintaan. Pieniin ryhmiin jaettuina opiskelijat ottavat osaa harjoituksiin ja seminaareihin. Kateederiluennot ovat hyvin harvinaisia. Vähintään kahta ulkomaista kieltä opiskellaan, ja ylioppilaat saavat lisäksi fyysillistä kasvatusta.

Opiskelu käsittää eri yhteiskuntatieteellisiä aineita. Luetaan juridiikkaa ja erityisesti hallinto-oikeutta. Lukujärjestykseen kuuluvat lisäksi kansantalous, erityisesti finanssioppi, sekä sosiaalipolitiikka ja kansainvälinen politiikka. Hallinnollinen kirjanpito ja tilintarkastus ovat niin ikään oppiaineina samoin kuin matemaattinen tilastotiede, liiketalousoppi ja organisaatiooppi. Opetus ja opiskelu korkeakoulussa on sama kaikille huolimatta siitä, mille alalle opiskelijat tulevaisuudessa pyrkivät.

Yleensä on pyritty irroittautumaan perinteellisestä juridisluonteisesta yliopistollisesta virkamieskoulutuksesta ja sen sijaan siirtymään moderneihin opetusmenetelmiin. Julkinen hallinto sisältää monta eri ainetta, joiden tunteminen ja hallitseminen on tarpeellista virkamiehelle. Puutteena voidaan

kuitenkin pitää sitä, että angloamerikkalaisessa maailmassa niin tärkeässä asemassa oleva hallinto-oppi ei ole toistaiseksi saavuttanut itsenäisen oppiaineen asemaa E.N.A:ssa.

Opetuksessa ei rajoituta yksinomaan tietopuoliseen kasvatukseen, vaan pyritään sen lisäksi yleensä nostamaan opiskelijoiden henkistä tasoa ja yleisivistystä, kehittämään heidän vastuuntuntoaan ja siten kasvattamaan myös moraalisesti korkeatasoista virkamieskuntaa.

Opiskelu E.N.A:ssa on ilmaista. Opiskelijat saavat sitä paitsi palkkaa, jolla he voivat tulla toimeen opiskeluaikana.

7. Millaiselta E.N.A. sitten vaikuttaa ulkopuolisesta vieraasta. Astuessaan ikivanhasta »rue des Saints-Pères» nimisestä, lähellä St. Germain-des-Prés'n kirkkoa sijaitsevasta kapeasta kujasta korkeiden muurien suojassa olevan korkeakoulun etupihalle tulija näkee kauniin 1700-luvulta peräisin olevan entisen yksityistalon »hôtel particulier» kolmine kerroksineen puiston ympäröimänä, jonka toisessa päässä, rue Saint-Guillaumen varrella hahmottuu Institut d'Etudes Politiques'n huomattavasti isompi rakennus. Talon vaatimattomasta eteisestä havaitsee pari kansliahuonetta ja ehkä kymmenen pientä erittäin yksinkertaisesti sisustettua harjoitus- tai seminaarihuonetta. Korkeakoulu tekee hiljaisen ja vaatimattoman vaikutuksen. Outo tunnelma johtuu sen erikoisluonteesta. Korkeakoulu ei ole mikään tutkimuslaitos, johon kuuluisi professoreita ja liittyisi tieteellinen kirjasto. Päinvastoin kuin on Institut d'Etudes Politiques'ssa, jonka yhteydessä toimiva Fondation Nationale des Sciences Politiques järjestää ja tukee huomattavaa yhteiskuntatieteellistä tutkimustyötä ja joka enemmän muistuttaa suomalaista korkeakoulua, E.N.A:ssa ei suoriteta opintoja yliopistollista oppiarvoa varten. E.N.A. ei harjoita minkäänlaista julkaisutoimintaa. Se ei edes järjestä jatkokursseja virkamiehille. E.N.A:n tehtävät ovat täten muihin korkeakouluihin verrattuna erittäin rajoitetut.

Ecole Nationale d'Administration'issa ei ole voimistelun opettajaa lukuun ottamatta ainoatakaan kokopäivätoistä opettajaa. Korkeakoulun lähes sata opettajaa ovat virkamiehiä, tuomareita ja professoreita, jotka hoitavat opetusta varsinaisen toimensa ohella. Heidän palkkionsa käsittävät vain 4,5 prosenttia korkeakoulun budjetista, kun taas opiskelijoiden palkkaus muodostaa 75 prosenttia.

Korkeakoulu on välittömästi pääministerin alainen. Se ei näin ollen kuulu yleiseen opetushallintojärjestelmään eikä ole sidottu mihinkään yliopistoon. Sen johtavissa elimissä, kuten myös pääsykarsintalautakunnassa, ovat kuitenkin edustettuina korkeimman virkamieskunnan ohella myös korkein hallinto-oikeus (Conseil d'Etat) ja Pariisin yliopisto.

8. E.N.A:ssa vallitseva henki on erittäin hyvä. Opiskelijat tuntevat kuuluvansa yhteen perheeseen, jonka jäsenten on autettava toisiaan. Opettajien ei tarvitse kehottaa opiskelijoita tekemään työtä. Korkeakouluun otetut ovat nimittäin kaikki todellisia lahjakkuuksia, joiden liiallisen opiskelun urheilun pakollinen harjoittaminen on omiaan estämään. Korkeakoulun jokavuotiset promootiot ovat juhlallisia tilaisuuksia. Entisten oppilaiden yhdistys on erittäin aktiivinen ja sen tilaisuuksiin osallistutaan runsain joukoin.

9. Mitkä ovat sitten korkeakoulun läpikäyneiden mahdollisuudet? Löytyykö näille keski-ikältään 27-vuotiaille paikkoja, jotka vastaavat heidän koulutustaan?

E.N.A:lla on avainasema Ranskan valtionhallinnossa, sillä sen opiskelijoilla on asetuksessa säädetty yksinoikeus kaikkiin muihin kuin puhtaasti teknillisuonteisiin korkeihin virkoihin. Asetuksessa luetellaan kaikkein halutuimmat virat, ns. »grands corps» («corps diplomatique», Conseil d'Etat, Inspection des Finances, Cour des Comptes ja Corps préfectoral), joihin E.N.A:n läpikäyneillä on monopoli. Korkeakoulun opiskelijamäärä on riippuvainen juuri edellä mainittujen vapaiden tai vapautuvien virkojen lukumäärästä.

Näin ollen voidaan sanoa, että E.N.A:ssa koulutuksensa saaneilla ei ole huolia löytää sopiva virka. Valtio ei millään tavoin puutu hänen viranvalintaansa, vaan jokainen saa itse määrätä, mille alalle hän haluaa. Kuitenkin vain ne opiskelijat, jotka ovat saavuttaneet korkeimman pistemäärän, pääsevät »grands corps»iin muiden siirtyessä ministeriöihin ja keskusvirastoihin. Korkeimpiin virkoihin nähden vallitsee siten omituinen tilanne: valtio ei valitse niiden haltijoita, vaan E.N.A:n opiskelijat valitsevat virkansa. Jotta opiskelija saisi valita virkansa, on hänen kuitenkin sitouduttava palvelemaan valtiota kymmenen vuoden ajan.

Sama koulupohja liittää yhteen Ranskan virkamiehistön kerman: ministrit ja suurlähettiläät, maaherrat ja Conseil d'Etat'n jäsenet. Kuten kenraali de Gaulle muistelmissaan tähdentää, tämä seikka onkin korkeakoulun tärkein päämäärä; siten pyritään poistamaan virkamieskunnan eri haarojen keskeisiä eripuraisuuksia ja luomaan yhteenkuuluvuudentunnetta korkeimpien virkamiesten keskuudessa.

10. E.N.A:n tehtävä ja järjestysmuoto eivät ole muuttumattomat. E.N.A. on kehityksen alainen ja jatkuvasti muuttuva korkeakoulu. Hiljattain julkaisussa artikkelissa korkeakoulun nykyinen johtaja François Gazier, joka on myös esittelijänä Conseil d'Etat'ssa, toivoo koululleen uusia tarkoituksenmukaisempia tiloja. Tällainen muutos tekisi mahdolliseksi toiminnan laajentamisen vastaamaan paremmin sitä kuvaa virkamieskouluna, tutkimuslaitokseksi ja jatkokurssien järjestäjänä, jota E.N.A:n maine edellyttäisi.

11. E.N.A. liittyy tavallaan Ranskalle niin tyypilliseen erikoiskorkeakoulujärjestelmään samalla kun siinä otetaan huomioon Ranskan virkamiesrekrytoinnille tunnusomaiset piirteet.

Ranskassa pidetään tärkeänä, että virkamiehet ovat poliittisesti neutraaleja. Heidät valitaan yksinomaan kyvykkyytensä ja taitonsa perusteella. Poliitikalla ei siten ole mitään sijaa E.N.A:ssa. Sen puolueettomuus vastaa täysin yliopistollista vapautta.

Poliittiset nimitykset voidaan Ranskassa välttää siellä vallitsevan virkojen täyttämistavan ansiosta. Eri hallinnonhaaroja varten järjestetään tavallisesti vuosittain erityiset »sisään pääsykilpailut» (»concours»), johon osallistuvien on osoitettava omaavansa virkojen hoitamiseen vaadittavat tiedot ja taipumukset. Virkauralle pääseminen edellyttää siis, paitsi yleensä akateemista tutkintoa, myös käytännöllisen hallinnon tuntemusta, jota voidaan hankkia erikoiskorkeakouluissa ja toimimalla viransijaisena ko. hallinnonhaarassa. Ankarissa karsintakilpailuissa ei tietenkään poliittisille »meriiteille» anneta mitään arvoa. Yksinomaan tieto ja taito määräävät tulokset.

E.N.A:n sisään pääsy tutkinto vastaa niitä karsintakilpailuja, joita aikaisemmin järjestettiin korkeimpaa karriääriä varten, ja joita edelleen järjestetään keskitason hallinnonhaaroja varten. E.N.A:aan hyväksytty henkilö on samalla hyväksytty valtion korkeimpaan virkamiesryhmään. Edellä mainitun systeemin seurauksena ei siirtyminen keskitasolta korkeimpaan virkamieskuntaan yleensä ole mahdollista muille kuin alle 30-vuotiaille, jotka voivat päästä E.N.A:aan osoitettuaan erityistä lahjakkuutta. Ainoa varma tie huijulle kulkee E.N.A:n kautta.

Ranskan korkeimmilla hallintovirkamiehillä on hyvät taloudelliset edut. Mutta tämä seikka ei yksin selitä sitä tosiasiaa, että valtaosa E.N.A:n etevästä aineksesta myös tulevaisuudessa pysyy hallintoalalle uskollisena. Tämän selittää vain hallintovirkamiesuran suosio ja arvonnanto tässä juristien ja virkamiesten maassa.

E.N.A:n noin 1 500 opintonsa suorittaneesta on tänä päivänä 90 prosenttia hallinnon palveluksessa. Vain 10 prosenttia on jättänyt julkisen uran siirtymällä puolijulkiseen tai yksityiseen sektoriin.

E.N.A:n entisten oppilaiden joukosta löytää sellaisia huomattavia miehiä kuin nykyinen ulkoasiainministeri Maurice Couve de Murville ja valtionvarainministeri Valéry Giscard d'Estaing, joka on käynyt myös Ecole Polytechnique'n.

12. Ranskan erikoiskorkeakoulujärjestelmästä on sanottu, että sen heikkoutena on liian alhainen oppilasmäärä. Ranskassa vallitsee puute koulutetusta työvoimasta, mikä on omiaan hidastuttamaan maan kehitystä. Vain pieni osa Ranskan ylioppilaista suorittaa yliopistollisen oppiarvon ja vain kourallinen näistä pääsee »grandes écoles»iin. Korkeakoulujen periaatteelli-

sesti demokraattisesta karsintamenettelystä huolimatta työläis- ja talonpoikaislapset pääsevät harvoin niihin ja maakunnista kotoisin olevat harvemmin kuin pariisilaiset.

Erikoiskorkeakouluja läpikäyneitä on vähän verrattuna yliopistosivistystä saaneisiin. Ensiksi mainitut muodostavat Ranskan varsinaisen henkisen eliitin, jolla on vapaa pääsy yhteiskunnan korkeimmille huipuille. Eräs »grand corps»in virkamies on sattuvasti lausunut: »Ammatillisesti pätevinä, oikeudellisesti suojattuina, teknillisesti korvaamattomina olemme viimeiset todella vapaat miehet nyky-yhteiskunnassa.»

Tore Modeen